

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ИЗВЕШТАЈ

ЗА ПРИМЕНА НА ПОСЕБНИ ИСТРАЖНИ МЕРКИ
ВО 2021 ГОДИНА

Скопје, јуни 2022 година

СОДРЖИНА

I. ВОВЕД.....	1
II. ПОИМ И ВИДОВИ МЕРКИ.....	1
III. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД.....	2
1. Преглед на примена на посебните истражни мерки по вид и по кривично дело.....	3
IV. ЗАКЛУЧОК	8

I. В О В Е Д

Функцијата и поставеноста во правниот систем и надлежноста на Јавното обвинителство како единствен и самостоен државен орган што ги гони сторителите на кривичните дела и врши други работи утврдени со закон е заснована на чл.106 од Уставот на Република Северна Македонија, одредбите од Законот за јавно обвинителство и други закони по кои постапува.

Јавното обвинителство е организирано според принципите на хиерархија и субординација и тоа во три нивоа: основни јавни обвинителства, виши јавни обвинителства и Јавно обвинителство на Република Северна Македонија.

Јавнообвинителската функција ја извршуваат јавните обвинители, така што јавните обвинители во основните јавни обвинителства постапуваат пред основните судови, јавните обвинители во вишите јавни обвинителства пред апелационите судови и јавните обвинители во Јавното обвинителство на Република Северна Македонија постапуваат пред Врховниот суд на Република Северна Македонија. Во мрежата на јавните обвинителства функционира и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција со седиште во Скопје кое е надлежно за целата територија на Република Северна Македонија за кривични дела определени со законот. Ова обвинителство постапува пред Одделението за организиран криминал и корупција при Основниот кривичен суд Скопје.

Современите облици на криминалот, а особено тешкиот и организираниот криминал не може да се откријат и да се обезбедат докази без примена на посебни истражни мерки. Тие се определуваат само тогаш кога е веројатно дека со другите доказни средства нема да биде возможно и доволно ефикасно обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка.

Согласно чл.271 од ЗКП Јавниот обвинител на Република Северна Македонија има обврска еднаш годишно да достави извештај до Собранието на Република Северна Македонија, за посебните истражни мерки што се побарани во претходната календарска година.

II. ПОИМ И ВИДОВИ МЕРКИ

Со измените на Законот за кривичната постапка од 2004 година и со подоцнежните измени воведени се дополнителни мерки за успешно водењето на истрагата - посебни истражни мерки за кривичните дела од организираниот криминал и други тешки кривични дела. Примената на посебните истражни мерки е од исклучително значење во борбата со организираниот криминал. Посебните истражни мерки, по својата природа, претставуваат смислено нарушување на одредени човекови слободи и права загарантирани со Уставот и меѓународните документи, а заради остварување на повисоки цели - заштита на општеството и граѓаните од тешки форми на криминал и ефикасна и успешна борба против него. Со посебните истражни мерки на органите на кривичниот прогон не само што значително им се надминуваат или намалуваат потешкотиите при откривањето и гонењето на организираниот и тешкиот криминал, туку им се овозможува и активна улога уште во претходната постапка.

Од овие причини примената на ваквите мерки е прецизно регулирана во Законот за кривичната постапка како и во другите закони (Закон за следење на комуникациите) и е предвидена само во строго определени случаи кога е веројатно дека ќе се обезбедат податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка, а кои на друг начин не можат да се соберат.

Посебните истражни мерки, нивниот вид и број пропишани се во чл.252 од ЗКП, и тоа:

- следење и снимање на телефонски и другите електронски комуникации во постапка утврдена со посебен закон од член 252 ст.1 т.1;
- следење и снимање во дом, затворен или заграден простор што му припаѓа на тој дом или деловен простор означен како приватен или во возило и влез во тие простории заради создавање на услови за следење на комуникации од член 252 ст.1 т.2;
- тајно следење и снимање на лица и предмети со технички средства надвор од домот или деловен простор означен како приватен од член 252 ст.1 т.3;
- таен увид и пребарување во компјутерски систем од член 252 ст.1 т.4;
- автоматско, или на друг начин пребарување и споредување на личните податоци од чл.252 ст.1 т. 5;
- увид во остварени телефонски и други електронски комуникации од член 252 ст.1 т.6;
- симулиран откуп на предмети од член 252 ст.1 т.7;
- симулирано давање и примање поткуп од член 252 ст.1 т.8;
- контролирана испорака и превоз на лица и предмети од член 252 ст.1 т.9;
- користење на лица со прикриен идентитет за следење и собирање на информации или податоци и инфилтрирање во организирани криминални групи од член 252 ст.1 т.10;
- отворање симулирана банкарска сметка од член 252 ст.1 т.11;
- симулирано регистрирање на правни лица или користење на постојни правни лица за собирање на податоци од член 252 ст.1 т.12.

III. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Во основните јавни обвинителства во Република Северна Македонија во текот на 2021 година применети се посебни истражни мерки од чл.252 од ЗКП во вкупно 59 случаи против 204 лица со утврден идентитет, 11 лица со неутврден идентитет и 126 предмети на кривично дело.

За споредба, во 2020 година во сите основни јавни обвинителства применети се посебни истражни мерки од чл.252 од ЗКП во вкупно 67 случаи против 404 лица со утврден идентитет, 22 лица со неутврден идентитет и 124 предмети на кривично дело.

Според тоа, бројот на спроведени посебни истражни мерки во текот на 2021 година, споредено со бројот на посебни истражни мерки во текот на 2020 година, се констатира дека во текот на 2021 година постои намалување на бројот на спроведени посебни истражни мерки, во однос на 2020 и тоа од 67 случаи на 59 случаи што значи намалување за 12%, а исто така и бројот на лица со утврден идентитет против кои се применети мерките е намален од 404 лица во 2020 година на 204 лица во 2021 година, што претставува намалување од 49%. Истиот тренд е и кај лица со непознат идентитет од 22 на 11. Во делот на мерките кои се применуваат према предмети постои скоро идентичен број на предмети кои биле опфатени со Посбни истражни мерки - 121 со 124, во однос на 2020 година.

Овие вкупни статистички податоци на бројот на случаи и бројот на лица со утврден и со неутврден идентитет спрема кои се спроведени посебни истражни мерки не може да се анализираат како прост збир на поединечните бројки за примената на посебните истражни мерки по вид и по кривично дело. Ваквата состојба е резултат на фактот дека најчесто во пракса не се применува посебна истражна мерка само по еден основ, туку во повеќето случаи се комбинира примена на повеќе видови на посебни истражни мерки.

III.1. ПРЕГЛЕД НА ПРИМЕНА НА ПОСЕБНИТЕ ИСТРАЖНИ МЕРКИ ПО ВИД И ПО КРИВИЧНО ДЕЛО

1. Мерка од член 252 ст.1 т.1 (Следење и снимање на телефонските и други електронски комуникации во постапка утврдена со посебен закон).

Оваа мерка е применета во вкупно 44 случаи, против 161 лица од кои 149 со утврден идентитет и 11 лица со неутврден идентитет .

Во 8 случаи примената на мерката траела до 1 месец, во 6 случаи до 2 месеци, во 2 случаи до 3 месеци, во 11 случаи до 4 месеци, во 7 случаи до 6 месеци и во 2 случаи до 7 месеци и во 1 случај до 12 месеци.

Како резултат на доказите прибавени од примената на посебните истражни мерки во 9 случаи се донесени Наредби за спроведување на истражна постапка, во 17 случаи е запрена истражната постапка, бидејќи не се обезбедени доволно докази, во еден случај обезбедени се докази со примена на други методи на докажување, во 3 случаи се поднесени обвинителни акти во 1 случај донесена е пресуда врз основа на спогодба и во 7 случаи мерката е во тек.

Во однос на 2020 година кога имало 54 случаи против 196 лица и 148 предмети на кривично дело, во 2021 година се забележува намалување од 18% кај случаите во кои е применета, а исто така и кај опфатот на лицата. Во 2020 година оваа мерка не е применета према предмети на кривично дело.

Кривични дела за кои е применета оваа посебна истражна мерка:

- чл.123 ст.1 од КЗ (Убиство), во 3 случаи,
- чл.215 од КЗ (Неовластено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори), во 36 случаи,
- чл.265 од КЗ (Присвојување на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости), во 2 случаи,
- чл.266 од КЗ (Изнесување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости) во 2 случаи,
- чл. 191 од КЗ (Посредување во вршење проституција) во 1 случај,
- чл. 394 од КЗ (Злосторничко здружување) во 1 случај,
- чл.237 од КЗ (Разбојништво), во 1 случај,
- чл.258 од КЗ (Изнуда) во 1 случај,
- чл. 357 од КЗ (Примање поткуп) 2 случаи,
- чл. 358 од КЗ (Давање поткуп) 2 случаи,
- чл.396 од КЗ (Неовластено изработување, држење, посредување и тргување со оружје или распрскувачки материи) 3 случаи,
- чл. 309 в.в. чл. 326 од КЗ (Убиство на представници од највисоките државни органи / Казнување за подготвување) во 1 случај,
- чл.418-б од КЗ (Криумчарење на мигранти) во 3 случаи, и
- чл.418-в од КЗ (Организирање на група и поттикнување на извршување на делата трговија со луѓе , трговија со малолетно лице и криумчарење на мигранти) во 3 случаи.

2. Мерка од член 252 ст.1 т.2 (Следење и снимање во дом, затворен или заграден простор што му припаѓа на тој дом или деловен простор означен како приватен или во возило и влез во тие простории заради создавање на услови за следење на комуникации) не била применета во ниту еден случај.

3. Мерка од член 252 ст.1 т.3 (Тајно следење и снимање на лица и предмети со технички средства надвор од домот или деловен простор означен како приватен).

Оваа мерка е применета во вкупно 40 случаи против 183 лица со утврден идентитет и против 126 предмети врз кои се применувала мерката.

Во 6 случаи примената на мерката траела до 1 месец , 3 случаи до 2 месеци, во 4 случаи до 3 месеци, во 23 случаи до 4 месеци, во 6 случаи до 6 месеци и во 3 случаи до 8 месеци.

Како резултат на доказите прибавени од примената на посебните истражни мерки во 8 случаи се донесени Наредби за спроведување на истражна постапка, во 24 случаи постапката е запрена поради тоа што не биле обезбедени доволно докази или поради претек на времето за кое е определена мерката, во 2 случаи поднесени се обвинителни акти, во еден случај донесена е пресуда врз основа на спогодба, во 7 случаи примената на мерките е во тек.

Во однос на 2020 година кога мерката била применета во 55 случаи против 17 лица и 55 предмети на кривично дело, во извештајната година има намалување кај случаите за 15, додека кај опфатените лица има значително зголемување на опфатот дури за 166 лица, а за кај предметите за 71 предмет.

Кривични дела за кои е применета оваа посебна истражна мерка:

- чл.123 од КЗ (Убиство), во 3 случаи,
- чл.215 од КЗ (Неовластено производство, пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори), во 31 случаи,
- чл.258 од КЗ (Изнуда) , во 1 случај,
- чл.394 а од КЗ (Терористичка организација), во 2 случаи,
- чл.353 од КЗ (Злоупотреба на службената положба и овластување) во 1 случај,
- чл.357 од КЗ (Примање поткуп), во 1 случај,
- чл.358 од КЗ и чл.273 од КЗ (Давање поткуп), во 1 случај,
- чл. 394 од КЗ (Злосторничко здружување) во 1 случај,
- чл.378 од КЗ (Фалсификување исправа), во 1 случај,
- чл.265 од КЗ (Присвојување на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости), во 2 случаи,
- чл.266 од КЗ (Изнесување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости) во 2 случаи,
- чл.396 од КЗ (Неовластено изработување, држење, посредување и тргување со оружје или распркувачки материи) 1 случај,
- чл. 309 в.в. чл. 326 од КЗ (Убиство на представници од највисоките државни органи / Казнување за подготвување),

- чл.418-б од КЗ (Криумчарење на мигранти) во 3 случаи, и

- чл.418-в од КЗ (Организирање на група и поттикнување на извршување на делата трговија со луѓе , трговија со малолетно лице и криумчарење на мигранти) во 3 случаи.

4. Мерката од чл.252 ст.1 т.4 (Таен увид и пребарување во компјутерски систем), не била применета во ниту еден случај.

5. Мерката од чл.252 т.5 (Автоматско, или на друг начин, пребарување и споредување на лични податоци), не била применета во ниту еден случај.

6. Мерка од член 252 ст.1 т.6 (Увид во остварени телефонски и други електронски комуникации),

Оваа мерка е применета во 4 случаи против 14 лица со утврден идентитет , како и против 8 предмети врз кои се применувала мерката.

Во 12 случаи примена на мерката траела до 1 месец, а во 4 случаи е во тек.

Како резултат на доказите прибавени од примената на посебните истражни мерки биле донесени Наредби за спроведување истрага во 3 случаи , за 1 случај поднесен е обвинителен акт, во 1 случај мерката е запрена поради тоа што не биле обезбедени доволно докази или поради претек на времето за кое е определена мерката, во 2 случаи примена на мерките е во тек.

Во 2020 година оваа мерка била применета во 16 случаи и против 1 лице со утврден идентитет, и против 63 предмети што значи дека во извештајната година има намалување кај случаите од 75%, а кај лицата 92% и кај предметите 87%.

Кривични дела за кои е применета оваа посебна истражна мерка:

- чл.215 од КЗ (Неовластено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори), во 2 случаи,

- чл.273 од КЗ (Перење пари и други приноси од казниво дело) во 1 случај, и

- чл.353 од КЗ (Злоупотреба на службената положба и овластување), во 1 случај.

7. Мерка од член 252 ст.1 т.7 (Симулиран откуп на предмети).

Оваа мерка применета е во 5 случаи против 15 лица со утврден идентитет.

Во 1 случај постапката траела до 1 месец ,во 3 случаи до 2 месеци и во еден случај до 3 месеци.

Во 3 случаи (против 21 лице) донесени се наредби за спроведување на истрага, во 1 случај донесена е пресуда врз основа на спогодба и во 1 случај е запрена примена на мерките поради протек на време а не се обезбедени докази.

Во однос на 2020 година кога оваа мерка била применета во 1 случај против 5 лица во 2021 година има значително зголемување и тоа кај случаите за 4 случаи и кај лицата за 10 лица .

Кривични дела за кои е применета оваа посебна истражна мерка:

- чл.215 од КЗ (Неовластено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори), во 4 случаи.

8. Мерката од член 252 ст.1 т.8 (Симулирано давање и примање поткуп)

Оваа мерка е применета во 2 случаи против 3 лица со утврден идентитет и 9 предмети

Примената на мерката во 1 случај траела до 1 месец а во еден случај е во тек .

Во 1 случај постапката е во тек, а во 1 случај е запрена .

Во 2020 година оваа мерка е применета во 1 случај против 1 лице, додека во 2021 година мерката е применета во 2 случаи против 3 лица и 9 предмети.

Кривични дела за кои е применета оваа посебна истражна мерка:

- чл.357 од КЗ (Примање поткуп), во 1 случај,

- чл.265 од КЗ (Присвојување на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости), во 1 случај,

- чл.266 од КЗ (Изнесување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости) во 1 случај,

- чл. 394 од КЗ (Злосторничко здружување) во 2 случаи, и

- чл.378 од КЗ (Фалсификување исправа), во 1 случај.

9. Мерката од член 252 ст.1 т.9 (Контролирана испорака и превоз на лица и предмети) не била применета во ниту еден случај .

10. Мерката од член 252 ст.1 т.10 (Користење на лица со прикриен идентитет за следење и собирање на информации или податоци и инфилтрирање во организирани криминални групи).

Оваа мерка е применета во 6 случаи против 17 лица со утврден идентитет.

Во 1 случај примената на мерката траела до 1 месец во 2 случаи траела до 3 месеци и во 1 случај до 4 месеци .

Во 3 случаи донесени се наредби за спроведување истрага,во 1 случај поднесен е обвинителен акт,во 1 случај донесена е пресуда врз основа на спогодба и во 1 случај примената на мерките е запрена поради протек на време.

Во однос на 2020 година кога оваа мерка била применета во 3 случаи против 28 лица, во 2021 година има зголемување на бројот на случаи за 3 случаи, а бројот на лицата е намален на 17 лица.

Кривични дела за кои е применета оваа посебна истражна мерка:

- чл. 123 од КЗ (Убиство) во 1 случај,
- чл.215 од КЗ (Неовластено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори), во 4 случаи,
- чл.265 од КЗ (Присвојување на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости), во 1 случај,
- чл.266 од КЗ (Изнесување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости) во 1 случај, и
- чл. 394 од КЗ (Злосторничко здружување) во 1 случај.

11. Мерката од член 252 ст.1 т.11 (Отварање симулирана банкарска сметка), не била применета во ниту еден случај.

12. Мерката од член 252 ст.1 т.12 (Симулирано регистрирање на правни лица или користење на постојни правни лица за собирање на податоци), не била применета во ниту еден случај.

IV. ЗАКЛУЧОК

Со примена на посебните истражни мерки кои се определуваат само тогаш кога е веројатно дека со другите доказни средства нема да биде возможно и доволно ефикасно обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка, зголемена е ефикасноста на органите на кривичниот прогон во борбата против организираниот криминал и корупција.

Забележително е дека има намалување на бројот во кои се примекуваат посебните истражни мерки во текот на 2021 година во однос на 2020 година, и тоа и во бројот на случаи и во бројот на опфатени лица, а бројот на предмети кои биле опфатени со мерките е скоро идентичен.

По однос на случаите опфатени по вид на посебни истражни мерки постои тренд на намалување на бројот на случаи кај сите видови мерки, па и кај опфатот на лица спрема кои се применети, освен мерката од т.3 (Тајно следење и снимање на лица и предмети со технички средства надвор од домот или деловен простор означен како приватен) со која драстично е зголемен бројот на опфатени лица и предмети.

Како и минатите години , забележително е дека посебните истражни мерки во најголем број на случаи се применувале за кривично дело Неовластено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и перкурзори од чл.215 од КЗ, додека за другите кривични дела определени се во помалку случаи .

Според податоците за примена на посебни истражни мерки на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција Скопје во извештајниот период водени се постапки во 28 случаи, од кои во 5 случаи се по иницијатива на јавното обвинителство, а во 23 случаи иницијативата потекнала од Министерството за внатрешни работи.

Примената на посебните истражни мерки за јавното обвинителство не предизвикува финансиски импликации со оглед дека мерките ги спроведува Министерството за внатрешни работи тоа не доставува извештај за трошоци за примена на овие мерки.

Неопходно е да се истакне дека во однос на 2020 година, примената на посебните истражни мерки во 2021 година била поефикасна, времетраењето на нивната примена е намалено и поголем број случаи завршиле со понатамошни постапки, отварање на истрага и подигнување на обвинение.

Мерките се применувани само во ситуации во кои не може со другите доказни средства да се прибават докази.

Детерминираноста на примената на посебните истражни мерки во борбата против организираниот криминал и корупција, произлегува од потребата за сузбивање на дејствијата во една претходна постапка и обезбедување квалитетни докази за кривичен прогон. Во спротивно борбата против овој тежок криминал би била неефикасна.

Потребата од овој вид на мерки за обезбедување на докази, се потврдува и со фактот што значителен број истраги во кои биле користени, завршиле со покренување обвинение и осудителни пресуди.

**ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
Љубомир Јовески**